

Beroepsverenigingen over arbotrends

Kwaliteit bew

De beroepsverenigingen van arbodeskundigen hebben preventie hoog op de agenda. Of het nu gaat om de omgang met gevaarlijke stoffen of sociale veiligheid. De nieuwe persoonscertificering is vooral gedoe, vinden hun voorzitters. Voor kwaliteit werken de beroepsverenigingen aan eigen registers en geaccrediteerde opleidingen. Hoe zien zij de komende tijd?

tekst Walter Baardemans en Ton Bennink

Vaken!

Renske Krispijn (Baeno):

‘Behoeftte aan nieuw register’

Om de kwaliteit van het vak in de breedte te waarborgen, werkt de Beroepsvereniging van Arbeids- en Organisatiedeskundigen (Baeno) aan een eigen register. Baeno-voorzitter Renske Krispijn: “Je moet een volwaardige vakopleiding hebben.”

Renske Krispijn hoeft niet lang na te denken over belangrijke trends voor de arbeids- en organisatiedeskundigen. Als grote thema's noemt zij de nieuwe persoonscertificering per 1 juli 2022 en sociale veiligheid op de werkvloer. De A&O'ers zijn er druk mee en blijven er voorlopig druk mee, voorziet ze. Want de nieuwe certificeringseisen voor de kerndeskundigen

voor het toetsen en adviseren over een RI&E worden echt actueel en raken de 170 leden van haar beroepsvereniging direct. Krispijn: “Mensen moeten examen doen en dat valt tegen.”

Nog maar een handvol A&O'ers ging op examen. “De scope-toets over het eigen vakgebied gaat nog wel; het portfolio en het examengesprek is vooral heel veel werk. Over de systeemtoets heerst veel onduidelijkheid: hoeveel basiskennis moet je hebben, bijvoorbeeld over het vakgebied veiligheidskunde? Mensen vinden het echt een pittig examen; niet iedereen slaagt zonder meer. Voor een RI&E-beoordeling gelden strenge eisen en daar ontstaat een groot spanningsveld, merken werkgevers nu ook.” Bij dit thema trekken de A&O'ers op met de arbeidshygiënist en veiligheidskundigen.

Sociale veiligheid

Groot maatschappelijk thema is sociale veiligheid op de werkvloer. Na verschillende gevallen van grensoverschrijdend gedrag waarover media berichtten, zijn er volgens Krispijn meer meldingen en wordt er vaker over gesproken. “Maar het gaat vooral over daders en slachtoffers. Wij missen de stap ervoor: welke risicofactoren zijn er binnen een organisatie die maken dat ongewenst gedrag kan bestaan? En is er aandacht voor wat organisaties verstaan onder gewenst gedrag: hoe wenst men met elkaar om te gaan? Want wat voor de ene persoon bedoeld kan zijn als grapje, kan voor de ander pestgedrag zijn. Daar wordt naar ons idee te weinig gedegen onderzoek naar gedaan of over gesproken.”

Ze vervolgt: “We zijn als beroepsvereniging actief in gesprek en aan de slag met partijen zoals de Arbeidsinspectie om daar een doorontwikkeling aan te geven. Het staat voor 2024 op de agenda om daar praktisch vorm aan te geven, ook richting werkgevers.”

Register

Tegelijk werkt de Baeno aan een nieuw, eigen register voor A&O'ers om de kwaliteit van het vak in de breedte te waarborgen. In de persoonscertificering is een specifieke opleiding geen eis; de opleidingen hebben geen formele status meer. Krispijn: “Dat vinden wij een ongewenste ontwikkeling. Wij vinden dat je als A&O'er een volwaardige vakopleiding moet hebben. Dat wordt een eis in ons nieuwe register, hopelijk met ingang van het eerste kwartaal 2024. En we blijven kennis en ervaringen delen bij het multidisciplinair actualiseren van richtlijnen en leidraden. Als A&O'ers zijn we steeds zichtbaar-der.”

Rob van Houten (NVVK):

Betere registratie en meer contact met bedrijfsleven

Dat de toetsing van de RI&E beter kan, stond dit jaar als een paal boven water voor de Nederlandse Vereniging voor Veiligheidskunde (NVVK). Voorzitter Rob van Houten vindt dat betere certificering noodzaak is, want “te veel gaat mis in de uitvoering. Terwijl het er op papier best goed kan uitzien.”

Maar de persoonscertificering die nu opgetuigd is, levert veel weerstand op onder de arbokerndeskundigen. De veranderde eisen zorgen ervoor dat veel veiligheidskundigen zich niet meer laten certificeren”, concludeert Van Houten.

Veel bedrijven laten hun risico-inventarisatie toetsen door veiligheidskundigen. Daarna gaat de RI&E de la in. “Omdat de veiligheidskundige na de toetsing bedankt wordt, haken veel goede veiligheidskundigen af. Dat heeft weer een tekort aan kwaliteit tot gevolg en zo is de negatieve cirkel rond. Begeleiding door een arbokerndeskundige, vaak een veiligheidskundige van het bedrijf, kan wel voor een goed vervolg zorgen.”

Ratjetoe

Terwijl juist in de uitvoering veel winst te halen valt. “We hebben een arbeidsgerelateerde verzuimlast van ruwweg 6 miljard euro per jaar. Een belangrijk deel daarvan wordt veroorzaakt door psychosociale arbeidsbelasting (PSA). Niet direct een expertise van de veiligheidskundige, maar die kan daar wel een signalerende rol in spelen. Met 10 procent reductie worden de ‘kosten’ van een goed opgeleide veiligheidskundige een behoorlijke opbrengst.”

De NVVK investeerde veel in de kwaliteitsbewaking van opleidingen tot veiligheidskundigen. Het is te veel een ratjetoe. “Er zijn verschillende niveaus van opleidingen tot hogere of middelbare veiligheidskundige en die leveren allemaal een diploma op. Het vorige bestuur gaf een aanzet door een goede keuringsregeling door een onafhankelijke organisatie in het leven te roepen. Die staat in de steigers, maar is nog niet helemaal klaar. Zo ook een register voor veiligheidskundigen dat nu de aandacht krijgt.”

Hell of a job

Want de manier waarop veiligheidskundigen zich kunnen registreren, moet verder gaan dan hun eigen verantwoordelijkheid om hun expertise te vermelden. “Als je in het register staat, ben je bekwaam. Dat is nu niet altijd zo. Sommigen zeggen bijvoorbeeld dat ze gespecialiseerd zijn in stofexplosies en zijn dat niet. Of ze nemen PSA ‘erbij’ zonder kennis van zaken. Wij gaan assessments houden en checken ook of specialisaties kloppen. A hell of a job.”

Komend jaar staat in het teken van een drieslag bij de NVVK. De vereniging startte een project om samen met alle stakeholders de inhoud van het register van toegevoegde waarde te voorzien. “Van onze leden willen we horen waarom ze zich niet willen certificeren om de RI&E te kunnen toetsen. Onze missie wordt certificering, registratie en geaccrediteerde opleidingen met elkaar te verbinden.”

Bestuur NVvA:

Zorgen om certificering, meer aandacht voor scholing

De Nederlandse Vereniging voor Arbeidshygiëne (NVvA) bestaat veertig jaar. In die tijd zagen voorzitter Joost van Rooij en secretaris Rimke Kerkhoff de aandacht voor gevaarlijke stoffen fors toenemen.

2023 stond in het teken van de certificering, scholing en de bijdrage aan het Lexces. Dat laatste is een samenwerkingsverband tussen het Institute for Risk Assessment Sciences (IRAS, Universiteit Utrecht), Nederlands Kenniscentrum Arbeid en Longaandoeningen (NKAL), Polikliniek Mens en Arbeid (PMA, Amsterdam UMC), Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB, Amsterdam UMC) en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Lexces wil kennis bundelen over gevaarlijke stoffen, blootstelling vroeger opsporen en beroepsziekten eerder signaleren. Daarnaast levert Lexces wetenschappelijke deskundigheid en onderzoek voor ook weer onderzoek naar beroepsziekten en de regeling Tegemoetkoming Stoffengerelateerde Beroepsziekten (TSB).

Dat is nodig want ieder jaar overlijden nog circa drieduizend mensen omdat ze tijdens hun werk blootgesteld werden aan gevaarlijke stoffen, stelt Van Rooij. “Voor een rijk land als het onze met zijn industrie en ontwikkelingskracht een onaantvaardbaar hoog aantal. Het zijn van die stille doden. Als je het vergelijkt met de zeshonderd verkeersdoden die we hebben, krijgt dit bijna geen aandacht.” “En dan heb je het nog niet eens over de ziektelast die werken met gevaarlijke stoffen met zich meebrengt”, vult Kerkhoff aan. Te vaak wordt er actie ondernomen bij direct gevaar, maar

TRENDS IN ARBO

Boyd Thijssens (NVAB):

‘In gesprek over het goede doen’

Het tekort aan bedrijfsartsen is voor de Nederlandse Vereniging van Bedrijfsartsen (NVAB) ook komende jaren nog een trend. Ondanks 15 miljoen euro voor een noodfonds. “Daarom voeren we nu de discussie over onze grootste meerwaarde”, zegt voorzitter Boyd Thijssens van de beroepsvereniging.

“Het verschil tussen het aantal bedrijfsartsen dat vanwege pensioen uitstroomt en de instroom kunnen we de komende tien jaar niet overbruggen”, stelt Boyd Thijssens. “De belangstelling voor het vak groeit, de instroom neemt toe en de opleidingen zitten vol, maar het is bij lange na niet genoeg om tegen de uitstroom op te boksen”, schetst hij.

Ondanks de 15 miljoen euro die het ministerie van SZW dit jaar uittrok voor een noodfonds om het tekort aan bedrijfsartsen op te lossen. Thijssens: “We zijn er zeker ontzettend blij mee. Beter te laat dan nooit. Maar het is nooit de hele oplossing. Je lost er niet ineens de hele opleidingscapaciteit mee op. Het helpt wel om via subsidiemaatregelen de mogelijkheid te hebben om meer dokters op te leiden. Je ziet al vaker dat arbo-diensten en maatschappen van bedrijfsartsen opleidingsplekken creëren. Dus er gebeurt wel iets, maar onderaan de streep is het gewoon niet genoeg.”

Discussie

Daarom zwengelt de beroepsvereniging de discussie aan over de positie van de bedrijfsarts. De NVAB voert met leden het gesprek over waar de bedrijfsarts voor gaat en staat. Het moet leiden tot een herijking van de missie, visie en strategie voor de beroepsvereniging.

Thijssens zou graag van meerwaarde willen zijn voor heel werkend Nederland. “We zien nu alleen werkgevers en werknemers. Het zou mooi zijn als je alle werkenden zorg zou kunnen bieden, ook flexwerkers en zzp'ers. Bedrijfsartsen doen hun werk goed, maar doen we ook het goede? Waar ligt als bedrijfsarts je grootste meerwaarde? Die discussie is actueel.”

Veel meningen

Gaat het een bepaalde kant op? “Nee, het is moeilijk en er zijn veel verschillende meningen”, merkt Thijssens op. “Wil je meer aan preventie doen ten koste van verzuimbegeleiding? Sommigen kan de verzuimbegeleiding gestolen worden. Anderen menen juist dat je in de verzuimbegeleiding veel waardevolle dingen te weten komt over een bedrijf en de werkenden. Die vinden het juist zonde als je verzuimbegeleiding helemaal overdraagt en kwijtraakt. Er is nog geen rode draad: we gaan die kant op.”

Thijssens bespeurt wel onder een oude garde bedrijfsartsen en opvallend veel jongere collega's een sterke hang naar preventie. Ligt er volgend jaar een missie, visie en strategie op tafel? “We hopen een grote stap in die richting te zetten. Er zijn nu veel enthousiaste collega's druk bezig om onze professionals straks met middelen te kunnen ondersteunen.” ◀

de sluipmoordenaar gevaarlijke stoffen kan dikwijls nog ongestoord zijn gang gaan, concluderen de bestuursleden. Deels omdat arbeidshygiënist niet worden ingeschakeld bij de beoordeling en aanpak van de gezondheidsrisico's, stelt Van Rooij. “En veel bedrijven denken vooral op de korte termijn”, zegt Kerkhoff. “Preventie van beroepsziekten is in veel bedrijven geen kritische prestatie-indicator, waardoor het geen onderdeel uitmaakt van gestructureerd beleid.”

Zorgen

Ook onwetendheid speelt een rol. Bijvoorbeeld als werknemers op roestvrij staal lassen, waarbij een kankerverwekkende stof (chrom-6) vrij kan komen. Beide bestuursleden pleiten voor meer arbeidshygiënist in de preventie komend jaar. De aansluiting bij Lexces, dat kennis bundelt over gevaarlijke stoffen om zo blootstelling vroeger op te sporen en beroepsziekten eerder te signaleren, is daarbij zeer welkom.

Dit jaar stond ook in het teken van de nieuwe certificeringsschema's voor arbokerndeskundigen, waaronder ook arbeidshygiënist vallen. Dit baart de NVvA zorgen. Het certificaat beperkt zich namelijk tot het toetsen van een RI&E. Andere belangrijke competenties van de arbeidshygiënist, zoals het meten van blootstelling, vallen buiten de certificering.

Kerkhoff: “Je moet meetresultaten wel kunnen interpreteren en ook op de juiste manier vergaren. Bovendien draait het niet alleen om gevaarlijke stoffen, maar ook om trilling en geluid bijvoorbeeld. Dat wordt nog wel eens vergeten.”

Daarom komend jaar ook meer aandacht voor scholing, als het aan de arbeidshygiënist ligt. Niet alleen op universitair, maar ook mbo- en hbo-niveau. En dan vooral de samenwerking uitbouwen met andere kerndeskundigen, zoals veiligheidskundigen en bedrijfsartsen, met als gezamenlijk doel preventie van gezondheidsschade op de werkvloer.